

Nr 44.

Av herr **Kinmanson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m.

Gällande rusdrycksförsäljningsförordning bygger, som bekant, i allt väsentligt på det förslag till reformerad försäljningslagstiftning, som av nykterhetskommittén utarbetades under åren 1911—1913 och som framlades i dess den 5 januari 1914 daterade betänkande. Vid den tidpunkt, då de flesta av de bestämmelser, som nu ingå i rusdrycksförsäljningsförordningen, sålunda fingo sin utformning, förelåg ingen som helst praktisk erfarenhet av ett på individuell kontroll baserat försäljningssystem. Under de närmast följande åren började visserligen ett dylikt system stegvis uppbyggas, och vissa praktiska erfarenheter förelågo utan tvivel, när 1917 års riksdag omsider enade sig om den nya förordningen, men förhållandena gjorde, att i verkligheten så gott som inga hänsyn till dessa erfarenheter kunde göra sig gällande vid den avgörande riksdagsbehandlingen, utan till grund för riksdagens beslut lades nykterhetskommitténs förslag i nära nog oförändrat skick, endast med avskiljande av vissa partier, huvudsakligen innefattande de ifrågasatta bestämmelserna om kommunal folkomröstning.

Rusdrycksförsäljningsförordningen har nu varit i kraft sedan ingången av år 1919, och den reglering av handeln med alkoholdrycker, som denna förordning avsett att normera, är sedan länge genomförd och praktiskt prövad. I synnerhet i betraktande av omständigheterna vid förordningens tillkomst måste det anses i högsta grad förklarligt, om lagstiftningen, skärskådad i erfarenhetens ljus, visat sig behäftad med oklarheter och brister, som göra en revision påkallad. Dylika bristfälligheter ha också obestriddligen i många hänseenden gjort sig märkbara.

Utan varje anspråk på fullständighet skall jag tillåta mig peka på vissa av de mest iögonenfallande.

Redan den för försäljningssystemet grundläggande systembolagsorganisationen lider av egendomlig oklarhet. Systembolagen äro en hybrid av privata bolag och allmänna försäljningsorgan. Aktiebolagslagens och rusdrycksförsäljningsförordningens föreskrifter skära sig på flera punkter, och konflikter av djupgående art ha av detta skäl förekommit. Bolagsbestämmelserna i rusdrycksförsäljningsförordningen taga uppenbarligen sikte på aktiebolag, men genom en pressning av bestämmelserna, som tangerat bristningsgränsen, ha de gjorts tillämpliga även på enkla handelsbolag. De i rusdrycksförsäljningsförordningens 4 § 5 mom. angivna kompetensvillkoren för delägare i systembolag äro så avfattade, att, om en enda delägare under tiden närmast före prövningen av ett bolags rättighetsansökan förlorar förutsättningarna att undfå tillstånd till försäljning enligt nämnda paragraf, bolaget såsom sådant blir diskvalificerat, vilket vid en strängt formell tillämpning av stadgandet skulle kunna medföra den orimliga konsekvensen, att stora samhällen, såsom Stockholm eller Göteborg, för ett helt år framåt berövades detaljhandel med rusdrycker, även om något förbud mot sådan handel inom dessa samhällen aldrig varit ifrågasatt. Räckvidden av det kommunala inflytandet på systembolagens förvaltning är på intet vis klargjord och har också varit föremål för delade meningar. Restriktiva ytterlighetskrav inom en enda kommun, som utgör hemort för ett systembolag, kunna avsätta sig i försäljningsbestämmelser, som utan hänsyn till närmast belägna kommuner bli gällande för ett stort försäljningsområde och skarpt kontrastera mot bestämmelser, som gälla för försäljningsområden i det omedelbara grannskapet. Denna olikformighet i försäljningsförordningens tillämpning måste i sin ordning alstra slitningar, missnöje och olägenheter av skilda slag. Områdena för den befogenhet, som rusdrycksförsäljningsförordningen tilldelar resp. administrativa myndigheter, ordningsmakt, nykterhetsnämnder och systembolag, äro ytterst ofullständigt uppdragna, delvis knappast ens antydda. Vad särskilt nykterhetsnämnderna angår, har avsikten av allt att döma varit att förlägga deras huvuduppgift till alkoholistvårdens område, men ett allmänt formulerat stadgande, att de skola övervaka nykterhetstillståndet inom vederbörande kommuner, kan öppna hart när obegränsade möjligheter för utsträckning av deras verksamhet även till områden, som säkerligen icke avsetts av lagstiftarna och vilkas bevakande naturligt tillhör andra organs arbetsuppgifter. Ytterligare må beträffande försäljningsorganisationen erinras, att rusdrycksförsäljnings-

förordningens stadganden med avseende på partihandeln med rusdrycker utgå från förhållanden, som på grund av den faktiska utvecklingen icke längre finnas för handen.

Av de båda grenarna av detaljhandel med rusdrycker, utskänkingen och utminuteringen, har den förra i stort sett endast i fråga om tidsbestämmelserna reglerats genom rusdrycksförsäljningsförordningen, medan övriga inskränkningar av utskänkingen ha uteslutande administrativt underlag. Utminuteringen har, i främsta rummet dock tack vare den praxis, som utbildat sig, erhållit fastare utformning, men även beträffande denna gren av detaljhandeln torde lagens föreskrifter vara i behov av revision och komplettering. Såsom Stockholms stadsfullmäktige framhållit, måste stadgandena i rusdrycksförsäljningsförordningens 34 § angående de personer, till vilka rusdrycker icke må utminuteras, betecknas som alltför schematiska, och i all synnerhet måste lämpligheten av föreskriften, att den, som under de senaste två åren mer än en gång sakfallts för fylleri, ovillkorligen skall avstängas från rätt att hemköpa rusdrycker, anses minst sagt tvivelaktig, ej minst med hänsyn till den därmed avsedda nykterhetseffekten. Lagens maximi-inköpsbestämmelse (48 §) lämnar vidare den olika graden av alkoholstyrka hos olika spirituosa-sorter obeaktad. Den gör ingen skillnad mellan 95-procentig exportsprit och 26-procentig punsch. Genom föreskrift i administrativ väg har det visserligen förhindrats, att den i lagen medgivna maximala inköpsrätten kommer att omfatta 4 liter exportsprit i månaden, motsvarande mer än 9 liter renat brännvin, men lydelsen av 48 § utesluter att i administrativ väg lämnas ett i och för sig lika befogat medgivande, att en viss kvantitet punsch vid utminutering må anses motsvara hälften av samma kvantitet av andra spritdrycker. För utskänkingen har däremot ett sådant medgivande kunnat lämnas, och gällande förordning har sålunda lett till den märkliga motsägelsen, att punsch vid utminutering räknas som likvärdig med övriga spritdrycker, medan samma dryck vid utskänking, som rimligt är, räknas i dubbel kvantitet, jämförd med andra spritdrycker.

Det synes mig att, oberoende av principiella meningsskiljaktigheter rörande olika tänkbara metoder för alkoholproblemets angripande, enighet borde kunna vinnas därom, att så väsentliga oklarheter och brister i gällande lag som de, på vilka här ovan anförts en del exempel, icke kunna lämnas oanmärkt utan måste av lagstiftarna avlägsnas. Då tiden nu bör vara inne att i sådant syfte företaga en överarbetning av rusdrycksförsäljningsförordningen, får jag hemställa,

Motioner i Andra kammaren, Nr 44.

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om revision av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker jämte därmed sammanhörande författningar samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna revision kan föranleda.

Stockholm den 19 januari 1923.

H. Kinmanson.
